YMPÄRISTÖMINISTERIÖ
Ympäristönsuojeluosasto
Eeva Nurmi

MUISTIO

8.2.2019

Asiantuntijakuuleminen 12.2.2019, Ympäristövaliokunta, E 104/2018 vp

Komission tiedonanto koskien toimia hormonitoimintaa häiritseviin kemikaaleihin liittyvien riskien vähentämiseksi

Komissio on marraskuussa 2018 antanut tiedonannon toimista hormonitoimintaa häiritseviin kemikaaleihin liittyvien riskien vähentämiseksi. Asia koskee laajasti kemikaaleja, joista erityisesti biosidit kuuluvat ympäristöministeriön päävastuulle REACH-asetukseen kuuluvien aineiden ympäristövaikutusten lisäksi.

EU:ssa jo toteutetuista toimista

EU:ssa on jo toteutettu monia toimia, joiden ansiosta EU on edelläkävijä hormonitoimintaa häiritsevien aineiden säätelyssä. Kriteerit hormonitoimintaa häiritseville aineille on vahvistettu EU:n biosidi- ja kasvinsuojeluaineasetusten nojalla. Myös REACH-asetuksessa ne voidaan tunnistaa erityistä huolta aiheuttaviksi aineiksi. Joidenkin kemikaalien käyttöä on rajoitettu niiden hormonaalisten vaikutusten vuoksi. Lisäksi EU on esimerkiksi tukenut tutkimusta ja kansainvälistä testimenetelmien kehittämistä.

EU:n seitsemännen ympäristöohjelman yhtenä tavoitteena on varmistaa mahdollisimman vähäinen altistuminen hormonitoimintaa häiritseville aineille. Ohjelman mukaan tähän pyritään mm. käsittelemällä kemikaalien yhteisvaikutuksia ja hormonitoimintaa häiritseviä aineita tehokkaasti kaikessa asiaan liittyvässä unionin lainsäädännössä. Lisäksi komission olisi pitänyt vuoteen 2018 mennessä tehdä myrkytöntä ympäristöä koskeva unionin strategia, mutta tämän antaminen on siirtynyt tulevalle komissiolle.

Komission tiedonanto on tarkoitettu tukemaan edellä mainittujen tavoitteiden saavuttamista.

Hormonitoimintaa häiritsevät aineet EU:n biosidiasetuksessa

Biosidivalmisteiden sisältämät tehoaineet hyväksytään EU-tasolla, ja vain hyväksyttyjä tehoaineita saa käyttää kansallista hyväksymistä edellyttävissä valmisteissa. Suomessa saa markkinoida ja käyttää vain Suomessa hyväksyttyjä valmisteita. Tehoaineen hyväksymistä edeltää kattava ympäristö- ja terveysriskien arviointi. Arviointi kattaa nykyisin myös hormonaaliset vaikutukset – siinä määrin kuin tarvittavat tutkimukset ovat olemassa. Lisätutkimuksia voidaan myös pyytää. Jos tehoaine täyttää biosidiasetuksen nojalla annetut hormonitoimintaa häiritsevän aineen kriteerit, sitä ei hyväksytä muutoin kuin erittäin rajatuissa poikkeustapauksissa. Ehdot poikkeuksille ovat:

- ihmisille, eläimille tai ympäristölle ei aiheudu riskiä tehoaineelle altistumisesta
- tehoaine on välttämätön vakavan ihmisten tai eläinten terveydelle tai ympäristölle aiheutuvan vaaran estämiseksi tai hallitsemiseksi
- tehoaineen hyväksymättä jättämisestä aiheutuisi yhteiskunnalle suhteetonta haittaa verrattuna aineen käytöstä aiheutuviin riskeihin.

Lisäksi arvioinnissa otetaan huomioon soveltuvien ja riittävien vaihtoehtoisten aineiden tai teknologioiden saatavuus.

Mikäli tehoaineita tunnistetaan hormonitoimintaa häiritseviksi, ne voivat poistua markkinoilta ja tämän seurauksena käytettävissä olevien biosidivalmisteiden valikoima saattaa supistua. Poikkeusehdot antavat kuitenkin mahdollisuuden säilyttää markkinoilla esimerkiksi resistenssin syntymisen ehkäisemiseen tarvittavan valmistevalikoiman.

Ympäristöministeriön kanta
Ympäristön ja ihmisten altistumista hormonitoimintaa häiritseville aineille olisi vähennettävä mahdollisimman paljon EU:n seitsemännen ympäristöohjelman tavoitteiden mukaisesti. Siksi uusi strategia niiden aiheuttamien riskien vähentämiseksi EU:ssa on tarpeen. Komission ehdotuksesta puuttuu kuitenkin konkreettiset tavoitteet ja aikataulut.

Komission tiedoksiannossa esitetyt periaatteet ja suuntaviivat ovat kaikki hyviä ja kannatettavia. Strategia perustuu ennalta varautumisen periaatteeseen, minkä soveltaminen on tärkeää. Tutkimustietoa tarvitaan lisää ja sen saamiseksi tutkimuksen rahoittaminen ja testimenetelmien kehittäminen ovat tarpeen. Tieteellisen näytön keskeneräisyys ei kuitenkaan saisi johtaa toimettomuuteen. Strategian ja koko EU:n kemikaalipolitiikan mukaista ennalta varautumisen periaatetta tulisi noudattaa, jos vahvoja epäilyksiä joidenkin kemikaalien osalta on. Myös kemikaalien arvioinnin menettelyjä, tietovaatimuksia sekä säädösten soveltamisohjeista pitäisi kehittää.

Kannatamme säädösten toimivuuden tarkastelua. Tarkastelun tulisi keskittyä arvioimaan missä määrin unionin säädökset turvaavat suojeluntason ja johtaa siihen, että hormonitoimintaa häiritsevistä aineista säädettäisiin johdonmukaisesti eri lainsäädäntöalueilla. Hormonitoimintaa häiritsevien aineiden tunnistamiseen tarvittavat kriteerit pitäisi sisällyttää säädöksiin, joissa niitä ei vielä ole. Kriteereiden pitäisi olla yhtenäiset eri säädöksissä, koska kemikaalin ominaisuudet eivät riipu käyttötarkoituksesta. Hormonitoimintaa häiritseviksi tunnistetuille aineille voi kuitenkin jatkossakin olla erilaisia riskinhallintatoimenpiteitä eri säädöksissä.

Kaikkien osapuolien osallistaminen ja tiedonjakaminen internet-portaalissa on kannatettavaa.